

Granskning av kommunstyrelsens arbete med att beakta barnkonventionen

Ängelholms kommun

Oktober 2024

Anna Olsson Lindén, Verksamhetskonsult

Isabelle Panasco, Verksamhetskonsult

*Carl Gustaf Folkeson, certifierad kommunal revisor och
kvalitetssäkrare*

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Ängelholms kommun genomfört en granskning. Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv inte bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)	Nej	
Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?	Nej	
Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?	Ja	
Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?	Delvis	
Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?	Nej	
Har kommunstyrelsen strukturerat och systematiskt följt upp att kommunen arbetar barnrättsbaserat?	Nej	

Rekommendationer

Efter genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- säkerställ ett barnrättsperspektiv i centrala styrdokument och vidta åtgärder för att integrera ett barnrättsperspektiv i lednings- och styrprocesser,
- säkerställ ett tydligt uppdrag för barnrättsstrateger och hållbarhetsenheten samt synliggör det stöd de kan erbjuda,
- säkerställ rutiner och former för bedömning av barnets bästa, exempelvis genom stöd för barnkonsekvensanalyser, i beslutsprocesser,
- fortsätt utveckla former för barns och ungas rätt till delaktighet i beslutsprocesser som rör dem,
- säkerställ kontinuerlig kompetensutveckling utifrån en analys av behov och vilka funktioner, inklusive förtroendevalda, som bör stärka sina kunskaper om barnkonventionen och dess tillämpning,
- följ och analysera i större uträkning statistik som rör levnadsvillkor för barn i olika åldrar, och ta hänsyn till analysen vid beslut som rör barn
- systematiskt följa upp hur kommunstyrelsens och nämndernas verksamheter ansvarar för och implementerar ett barnrättsbaserat arbete.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	5
Granskningsresultat	7
Styrning utifrån ett barnrättsperspektiv	7
lakttagelser	7
Bedömning	10
Rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser	10
lakttagelser	10
Bedömning	11
Dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser	12
lakttagelser	12
Bedömning	14
Tillräcklig kunskap om barns rättigheter	14
lakttagelser	14
Bedömning	15
Aktuell statistik om barn levnadsvillkor och situation i kommunen	16
lakttagelser	16
Bedömning	17
Strukturerat och systematiskt följt upp barnrättsbaserat	17
lakttagelser	17
Bedömning	18
Samlad bedömning	19
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	20

Inledning

Bakgrund

Sedan den 1 januari 2020 är FN:s barnkonvention lag i Sverige. Det innebär ett ansvar för kommuner att tillämpa barns rättigheter så att de får ett genomslag vid bedömningar, ärenden och beslut som rör barn.

Barn är medborgare i samhället som saknar rösträtt och representation i beslutande församlingar. Risker att barn inte blir hörda och bristen på tillräckligt stöd och skydd är skäl till att barn har egna rättigheter. Trots att Sverige åtagit sig att följa FN:s barnkonvention sedan ratificeringen år 1990, kvarstår många utmaningar för att tillgodose barns rättigheter.

Konventionen innehåller fyra grundläggande principer som är styrande för tolkningen av konventionen. Dessa principer uttrycker att:

- Alla barn har lika värde och därmed rätt att inte bli diskriminerad (artikel 2)
- Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn (artikel 3)
- Alla barn har rätt till liv och utveckling (artikel 6)
- Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad (artikel 12)

Av artikel 4 i konventionen framgår att konventionsstaten, där kommuner också räknas in, ska nyttja sina resurser till fullo för att uppfylla barns rättigheter och vidta alla lämpliga åtgärder gällande exempelvis administrativa förfaranden för att genomföra konventionens rättigheter.

Införandet av konventionen som lag innebär inte i sig att arbetet med att förverkliga barnets rättigheter gått i mål. Det finns en risk att många kommuner inte vidtagit tillräckliga åtgärder och saknar tydlig styrning och uppföljning utifrån det barnrättsperspektiv som framgår av lagen om barnkonventionen.

Revisorerna har, med bakgrund av ovanstående, funnit att det utifrån väsentlighet och risk är relevant att granska styrningen och uppföljningen kring barnkonventionen.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Bedömningen kommer utgå från följande revisionsfrågor:

- Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)
- Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?
- Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?
- Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?
- Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?
- Har kommunstyrelsen strukturerat och systematiskt följt upp att kommunen arbetar barnrättsbaserat?

Revisionsfrågor 1-4 kopplas till ändamålsenlighet och revisionsfrågor 5-6 kopplas till intern kontroll.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap 1§
- Lag (2018:1197) om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter, särskilt artikel 2, 3, 4, 6, 12, 42
- Vägledning vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter, Ds 2019:23
- Nationell strategi för att stärka barnets rättigheter, S2010.026
- Kommuninterna styrdokument

Avgränsning

Granskningen avgränsas till att omfatta kommunstyrelsens styrning, ledning och uppföljning på området. Granskningen avser revisionsåret 2024.

Barn är enligt konventionen varje människa under 18 år.

Metod

Metoden har bestått av dokumentgranskning och intervjuer. Vi har granskat centrala styrdokument såsom budget 2024 och plan 2025-2026, bostadsförsörjningsplan samt uppföljningsrapporter såsom kommunövergripande årsredovisning. Vägledningsmaterial såsom ärendehandbok, handbok för medborgardialoger och mall för tjänsteutlåtande har även granskats. Vi har därutöver tagit del fullmäktigeberedningars slutrapporter liksom tidigare styrdokument som Folkhälsopolicy 2019, Ungdomspolicy 2014-2018. Därtill har kommunstyrelsens protokoll år 2023 till och med augusti 2024 granskats.

Intervjuer har genomförts med följande:

- Chef Huvuduppdrag Kommunledning

- Planeringschef Kommunledning
- Kanslichef
- Kvalitetsutvecklare Kommunledning
- Strateg för social hållbarhet
- Beredningskoordinator

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Rapporten är kvalitetssäkrad av Carl-Gustaf Folkesson, certifierad kommunal revisor, i enlighet med PwC:s interna riktlinjer.

Granskningsresultat

Styrning utifrån ett barnrättsperspektiv

Revisionsfråga 1: Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)

Ett barnrättsperspektiv innebär att ha barnkonventionen som utgångspunkt i arbetet, vilket innebär att hänsyn tas till de rättigheter varje barn har. För att säkerställa att ett barnrättsperspektiv genomsyrar styrningen är det nödvändigt att minst barnkonventionens fyra grundprinciper beaktas, även om det är önskvärt att fler av rättigheterna inkluderas i beslutsprocesserna. Barnombudsmannen betonar att varje fråga som berör barn ska belysas utifrån de rättigheter som fastställs i barnkonventionen och att hänsyn ska tas till hur dessa rättigheter har tolkats av FN:s barnrättskommitté i dess rekommendationer och allmänna kommentarer.

Enligt artikel fyra i barnkonventionen ska konventionsstaterna, inklusive kommuner och regioner, vidta alla lämpliga administrativa och andra åtgärder för att genomföra barns rättigheter. När det gäller ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ska konventionsstaterna till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att vidta sådana åtgärder.

lakttagelser

Kommunens organisation och resurser för barnrättsarbete

Ängelholms kommun har fram till september 2024 utbildat 24 medarbetare till barnrättstrateger genom SKR:s barnrättsutbildning. Dessa strateger, som har andra tjänster i grunden, är fördelade över olika huvuduppdrag: Lärande och Familj (15), Samhälle (6), Hälsa (2) och Kommunledning (1). Från och med oktober 2024 avslutar den utbildade barnrättstrategen, beredningskoordinatören, sin tjänst inom Kommunledning. Enligt uppgifter från Huvuduppdrag Kommunledning så kommer den nytillsatte beredningskoordinatören att utbildas till barnrättstrateg.

Barnrättsstrategerna har möjlighet att delta i ett barnrättsnätverk som har funnits i över tio år och samordnas av en strateg för social hållbarhet inom huvuduppdrag Samhälle. Nätverket har vuxit fram utifrån barnrättstrategernas engagemang för att utbyta erfarenheter och samordna sig för att stödja verksamheternas barnrättsarbete.

Samhällsnämnden och nämnden för kultur, idrott och fritid har inom Huvuduppdrag Samhälle inrättat en hållbarhetsenhet med strategier inom social och ekologisk hållbarhet. Enheten kan stödja alla kommunens verksamheter i social hållbarhet, där barnrätt ingår. Det framgår av intervjuer att det troligtvis inte är tillräckligt känt i kommunorganisationen att hållbarhetsenhetens uppdrag är kommunövergripande.

Vid intervjuer framgår att medarbetarna utbildade till barnrättsstrateger har varierande mandat och utrymme i sitt dagliga arbete för barnrättsarbete. Samordnaren för barnrättsnätverket har under 2024 presenterat en nulägesanalys av Ängelholms barnrättsarbete för huvuduppdragscheferna. Nulägesanalysen visar att barnrättstrategerna efterfrågar en tydligare roll och analysen inkluderar även förslag på uppdrag som tydliggör hur barnrättstrategerna och barnrättsnätverket skulle kunna stödja ett aktivt barnrättsarbete i kommunens verksamheter. Det finns inget beslutat om än i linje med nulägesanalysens rekommendationer.

I fullmäktiges sociala bokslut från 2022 är en målsättning att barnrättstrategerna bör få en tydlig roll. Det anges även att hållbarhetsenheten bör ha mandat att arbeta strategiskt kommunövergripande. Vid intervjuer framgår att en intern process pågått under 2024 för att utvärdera om hållbarhetsenheten skulle organiseras under kommunstyrelsen i syfte att stärka uppdraget att arbeta kommunövergripande. Processen avbröts dock och hållbarhetsenheten tillhör fortsatt huvuduppdrag Samhälle.

Mål och strategier

Ängelholms kommun har sedan många år tillbaka uppmärksammat barnrättsfrågor. Under 2015 fick Kommunfullmäktiges Beredning för Lärande i uppdrag att ta fram en strategi för att stärka barnrättsperspektivet i Ängelholms kommun. Beredningens slutrapport från 2015 föreslog att kommunens dåvarande ungdomspolitiska policy skulle ersättas av en plan som på ett tydligt sätt stärker och långsiktigt tryggar barnets rätt. Slutrapporten specificerade även vad planen bör innehålla. Beredningens rekommendationer har inte resulterat i en antagen plan.

Ängelholms ungdomspolicy 2014-2018 och Folkhälsopolicy 2019 ersattes inte när deras giltighetstid upphörde. Detta var främst på grund av en pågående översyn av styrdokument. Kommunstyrelsen beslutade i augusti 2019 att ge kommundirektören i uppdrag att genomföra en översyn av antalet styrdokument. Bakgrunden var ett behov av att minska det ökande antalet styrdokument, bland annat genom att undersöka om vissa dokument kunde slås ihop.

I juni 2020 beslutade fullmäktige att inleda ett nytt arbete för social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet baserat på Agenda 2030. Under år 2021 och 2022 arbetade fullmäktiges fasta beredning 2 med social hållbarhet vilket slutredovisades i ett socialt bokslut. Bokslutet konstaterade att det behövs tydliga gemensamma mål för social hållbarhet vilket saknas i nämndernas målstyrning. I bokslutet betonades vidare vikten av att uppdatera styrdokument, att Ängelholms kommun behöver arbeta med att stärka barnrätt och skapa strukturer för ett barnrättsarbete som kan genomsyra organisationen.

Den 6 april 2022 tog kommunstyrelsen beslut om en ny policy om styrdokument 2022–2026 som innefattar en klustring av styrdokument utifrån Agenda 2030. I januari 2024 fattade kommunstyrelsen beslut om att ett hållbarhetsprogram ska tas fram istället för 17 separata program som det först arbetades med. Hållbarhetsprogrammet ska vara klart senast den 31 december 2024. Programmet, som är ute på samråd enligt

kommunstyrelsens beslut, har som delmål att barnets rättigheter ska vara vägledande i Ängelholms systematiska arbete. Barnkonventionen ska bland annat genomsyra samtliga verksamheters arbete, kommunen ska kontinuerligt utveckla arbetssätt för att ta tillvara på barn och ungas åsikter inför lokala beslut, och kommunorganisationens medarbetare ska ha gedigen kunskap om barnkonventionen och dess tillämpning. För att konkretisera målsättningarna i hållbarhetsprogrammet planeras ett flertal styrdokument att tas fram som exempelvis "Plan för mänskliga rättigheter" och "Plan för delaktighet, inflytande och samverkan".

Ängelholm kommuns främsta styrdokument *Budget 2024 och plan 2025-2025* består av fyra gemensamma utvecklingsmål som sedan nämnderna förtydligar och definierar för den egna verksamheten. Två av målen är *Hållbart samhälle* och *Inkludera invånare*. Barnkonventionen eller barn nämns inte specifikt i nämndernas eller styrelsens målformuleringar i budgetdokumentet. Enligt intervjuer finns inga tydliga rutiner för att säkerställa att hänsyn tas till barnets rättigheter i budgetprocessen. Budgetdokumentet och budgetprocessen inkluderar inte en identifiering av vilka budgetposter som har barn som målgrupp och därmed inte heller en analys av hur resursfördelningen påverkar barn, något som Sveriges kommuner och regioner (SKR) rekommenderar¹. Barn synliggörs i dokumentet främst inom Familje- och utbildningsnämndens avsnitt och dess kvalitetsdeklarationer för förskola/grundskola: "Vi erbjuder arbetssätt där alla barn och elevers delaktighet, nyfikenhet och motivation tas tillvara" samt för familjerätt: "Alla barn får komma till tals i vårdnadsutredningar."

Huvuduppdrag kommunledning anger i sin verksamhetsplan för år 2024 vilka aktiviteter organisationen ska arbeta med utifrån kommunfullmäktiges mål som definierats av kommunstyrelsen. Inga aktiviteter rör direkt barn eller barnrätt. En intern nulägesanalys utförd år 2024 av samordnaren för Ängelholms barnrättsnätverk visar att det saknas tydliga aktiviteter i verksamhetsplaner för 2024 för hur huvuduppgifterna ska utveckla och stärka barnrättsarbetet. Endast Lärande och Familj har en aktivitet som är tydligt barnrättsbaserad: "Utveckla och stärka barnrättsarbetet tillsammans med övriga huvuduppdrag". Enligt barnrättsnätverkets bedömning finns enstaka aktiviteter i övriga huvuduppdrag som stärker barnets rättigheter, men aktiviteterna benämns inte utifrån barnkonventionens rättighetsperspektiv, vilket kan göra det svårt att se kopplingen.

Barnkonventionens principer nämns i vissa övergripande styrdokument. I Översiktsplanen för 2035 som antogs år 2017 framgår att FN:s barnkonvention ska genomsyra kommunens verksamheter som rör barn och unga och barnkonventionens centrala artiklar presenteras. Enligt intervjuer kommer barnrättsperspektivet också ingå i kommande Översiktsplan 2050, som håller på att tas fram. I riktlinjer för bostadsförsörjning, fastställd 2024-03-06 av kommunstyrelsen, finns målet att planera bostadsmiljöer utifrån barnperspektivet och involvera barn i detaljplaneringen. Det anges att Ängelholms kommun ska beakta barnens perspektiv i bostadsplaneringen med trygga friytor för lek, rekreation och aktivitet. Barnens utveckling ska stimuleras genom rörelsefrämjande miljöer. Barnrättsperspektivet har även enligt intervjuer vägts in i

¹ Sveriges kommun och regioner (2018) *Barnets rättigheter i budgetprocessen*

framtagandet av åtgärdsplanen för det förebyggande arbetet mot brott och alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS).

Bedömning

Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)

Nej.

Vi bedömer att kommunstyrelsen inte helt har säkerställt en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv. Vår bedömning grundar sig på att de främsta styrdokument, såsom budget och verksamhetsplan, inte är utformade för att styra mot att ett barnrättsperspektiv ska genomsyra kommunens arbete. Därutöver kan vi konstatera att det i nuläget saknas styrdokument som specifikt syftar till att förtydliga kommunens viljeinriktning för att förverkliga barns rättigheter.

Barnrättsnätverket och hållbarhetsenheten utgör resurser för barnrättsarbetet. Styrningen och förutsättningarna upplevs dock som otydliga. Vi noterar att resurserna för barnrättsarbetet inte har initierats av eller följts upp av kommunstyrelsen.

Det är positivt att vissa centrala styrdokument nämner barnrättsperspektivet, att det funnits en vilja under många år att förtydliga styrningen och att kommunstyrelsen beslutat att ta fram ett hållbarhetsprogram där barnrättsperspektivet, enligt det förslag som är på samråd, inkluderas. Detta styrdokument är dock inte antaget än av kommunstyrelsen. Det är av vikt att kommunstyrelsen följer upp detta arbete för att säkerställa att barnrätten får lämplig tyngd även i det fortsatta framtagandet av tillhörande styrdokument och dess implementering.

Rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser

Revisionsfråga 2: Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?

Artikel 3 i barnkonventionen fastställer att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 14 betonar att barnets bästa ska prioriteras vid policyutveckling och framtagandet av politiska program på alla styrande nivåer. Enligt FN:s barnrättskommitté ska formuleringen "som rör barn" förstås brett och omfatta åtgärder och beslut som direkt eller indirekt påverkar ett barn, barn som grupp eller barn i allmänhet.

För att kunna beakta barnets bästa krävs att åtgärder som rör barn föregås av en prövning av deras konsekvenser för barnet och barns rättigheter. Omfattningen av en sådan prövning kan variera beroende på ärendets karaktär. Revisionsfrågan fokuserar främst på barnets bästa som ett tillvägagångssätt, det vill säga att det finns ett

systematiskt arbete för att säkerställa att barnets bästa utvärderas och beaktas i arbets- och beslutsprocesser.

lakttagelser

Ängelholms kommuns mall för tjänsteutlåtande inför beslut anger barnkonventionen som ett av fem perspektiv som handläggaren ska beakta i sin utredning. Enligt intervjuer finns utmaningar för handläggare att beakta barnkonventionen i praktiken.

Det anges att det inte är säkerställt att handläggare har tillräcklig barnrättskompetens eller stöd för att genomföra och dokumentera prövningar utifrån barns rättigheter.

Ängelholms kommuns ärendehandbok innehåller rutiner för hur ärenden handläggs. Handboken är från år 2018 och nämner inte rutiner för att tillvarata barns rättigheter enligt barnkonventionen. En ny ärendehandbok håller på att tas fram, men det är oklart om den kommer att inkludera rutiner för att säkerställa rättigheter enligt barnkonventionen.

Kommunstyrelsen har inte fattat beslut om vägledning för att beakta barnkonventionen, till exempel stöd för analys av konsekvenserna för barn och barns rättigheter. Enligt intervjuer har tidigare förslag på stödmaterial lagts fram men inte införts. Under 2024 har barnrättsnätverket presenterat ett nytt förslag för huvuduppdragscheferna om ett kommunövergripande stödmaterial för barnkonsekvensanalyser. Processen för att ta ställning till förslaget pågår, men inget beslut har ännu fattats. Huvuduppdrag Lärande och familj har dock beslutat att i ett första steg testa stöd materialet för sin verksamhet.

Vid intervjuer framkommer att det i regel saknas dokumenterade prövningar av barnets bästa inför kommunstyrelsens beslut. Protokollgranskningen visar inte heller analyser av konsekvenser utifrån barnets rättigheter. Protokollen inkluderar dock inte den del av ärendenas tjänsteutlåtande där utredningen beskrivs. Vi har inte tagit del av rutiner för att säkerställa att hänsyn tas till barnets rättigheter i till exempel budgetprocessen. I intervjuer anges att det varierar mellan nämnder och ärenden om prövningar av barnets bästa sker inför beslut. Nämndernas arbete med rutiner för att tillvarata barnets bästa följs inte systematiskt följs upp av kommunstyrelsen.

Bedömning

Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?

Nej.

Vi kan konstatera att det saknas rutiner för att pröva barnets rättigheter i kommunstyrelsens arbets- och beslutsprocesser. Det saknas vägledning eller stödmaterial för hur barnkonventionen ska beaktas. Avsaknaden av systematisk uppföljning innebär att det inte går att säkerställa att barnets bästa konsekvent beaktas i beslut. Barnkonventionen har inkluderats som ett perspektiv som omnämns i tjänsteutlåtandemallar, vilket är positivt. Det finns dock inte tillräckliga rutiner för att

kontinuerligt pröva barnets rättigheter i praktiken, vilket indikerar att mallen i sig inte är tillräcklig.

Dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser

Revisionsfråga 3: Finns tillräckliga former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?

Artikel 12 i barnkonventionen fastslår att konventionsstaterna ska säkerställa att barn som kan bilda egna åsikter har rätt att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör dem. Barnets åsikter ska beaktas i förhållande till dess ålder och mognad. FN:s allmänna kommentar nr 12 understryker att rätten att bli hörd gäller både individuella barn och grupper av barn.

FN:s barnrättskommitté välkomnar ökningen av lokala ungdomsparlament, kommunala barnråd och konsultationer där barn kan uttrycka sina åsikter i beslutsprocesser. Dessa formella strukturer för representativt deltagande bör dock bara vara en del av genomförandet av barnkonventionen artikel 12 på lokal nivå, eftersom de endast engagerar ett begränsat antal barn. Ytterligare möjligheter till kommunikation inkluderar konsultationstid med politiker och tjänstemän, öppna hus och besök i skolor och förskolor. Barn kan också bidra med sina perspektiv vid utformning av skolor, lekplatser, parker, fritids- och kulturanläggningar, offentliga bibliotek, vårdinrättningar och lokala transportsystem för att bättre anpassa tjänsterna. I planer för samhällsutveckling som kräver offentlig konsultation ska barns åsikter uttryckligen inkluderas.

lakttagelser

Medborgardialoger är ett forum för dialog mellan invånare och förtroendevalda i Ängelholms kommun. Ängelholms kommun har en handbok för medborgardialoger från år 2017 som utgår från principerna i styrdokumentet "Policy för medborgardialog 2017-2019". Enligt intervjuer är handboken fortfarande gällande och Huvuduppdrag kommunledning har som aktivitet för år 2024 att utveckla former för medborgarinkludering. Handboken redogör för att de förtroendevalda har ansvar för att nå ut till och utveckla dialog med alla medborgargrupper. I handboken anges att barns och ungas rätt att komma till tals ska beaktas. Det finns däremot ingen vägledning för att planera eller genomföra en medborgardialog med specifikt barn.

Under år 2023 har förtroendevalda totalt genomfört två medborgardialoger. Kommunfullmäktiges fasta beredning 1 har genomfört en enkät till runt tusen gymnasieelever om ungas intresse av lokalpolitiska frågor och deras relation till förtroendevalda. Kommunfullmäktiges fasta beredning 2 har genomfört en enkät till kommunens föreningar som får föreningsbidrag för att för att undersöka deras syn på ungas deltagande i föreningslivet och allaktivitetshus.

"Ängelholmsförslaget" innebär att alla invånare som har en idé om hur kommunen kan utvecklas kan lämna förslag till kommunen. Under september-oktober 2023 arbetade kommunfullmäktiges fasta beredning 1 aktivt med att få gymnasieelever att skriva

Ängelholmsförslag som en del av deras demokratiuppdrag. En sammanställning från Huvuduppdrag Kommunledning visar att under år 2023 lämnades 58 förslag in av barn och unga i åldern 1-17 år, av totalt 160 förslag. Detta kan jämföras med 1 förslag från samma åldersgrupp år 2021, av totalt 87 förslag. Uppgifter fördelade utifrån ålder för år 2022 saknas.

Ett ungdomsfullmäktige (UFM) har inrättats. UFM är till för den som är skriven i kommunen och som går på högstadiet eller på gymnasiet. UFM har plats för cirka 35 ungdomar och för närvarande deltar 14 ungdomar. I intervjuer framgår att UFM arbetar för att driva ungdomsfrågor och samarbetar med kommunens förtroendevalda för att påverka beslut. UFM träffas en gång per månad och har möten med kommunstyrelsens presidium fyra gånger per år. UFM erbjuder två typer av medlemskap: aktivt medlemskap, som innebär deltagande i möten, utskott och projekt, samt stödmedlemskap, där medlemmar svarar på enkäter och deltar i omröstningar.

Enligt intervjuer har UFM kontinuerligt gjorts delaktiga i beredningar och andra förfaranden som påverkar kommunens styrning, såsom framtagandet av ny översiktsplan. I ungdomsfullmäktiges verksamhetsrapport för år 2023 redogörs för projekt som genomförts under året. UFM har bland annat drivit frågan om arvode för sina medlemmar. I mars 2024 fattade kommunstyrelsen beslut om att godkänna arvode till UFM. Av fullmäktigeberedningens slutrapport om lokal demokrati från år 2023, framgår att ett starkt och engagerat ungdomsfullmäktige är en styrka, medan en svaghet är att ungdomsfullmäktige får dålig återkoppling på de frågor som de deltagit i.

UFM ska enligt intervjuer ses som ett komplement till övriga kanaler som används för att göra ungdomar delaktiga i arbets- och beslutsprocesser. Enligt intervjuer finns det en tradition av systematisk dialog med olika grupper i kommunen genom flera olika dialogforum. Dialog har enligt intervjuer skett tidigare år under framtagandet av Vision 2035 och Översiktsplan 2035 liksom i pågående arbete med att ta fram Översiktsplan 2050. Ett annat exempel är "Lek för demokrati", ett samarbetsprojekt mellan Ängelholms kommun och ett flertal parter som utforskar metoder för att inkludera barns perspektiv och omsätta barnkonventionens principer i stadsutvecklingen genom lek och kreativa processer. Genom workshops under år 2021 skapade runt 130 barn i årskurs fem skisser och modeller för det framtida stadshuset i Ängelholm. Barnens arbete ingick i underlaget inför det fortsatta arbetet enligt intervjuer. En del i processen bestod även av att barnen höll en demonstration genom staden som avslutades med ett möte med kommunstyrelsens ordförande för att framställa sina krav, idéer och önskemål.

I intervjuer beskrivs att fokusgrupper med barn och unga också används, till exempel vid framtagandet av ett centralt planprogram under våren 2024. De förtroendevalda ville veta vad barn ville ha för utbud på fritidsgårdarna och en fokusgrupp med 23 fritidsbarn tillsattes som fick redogöra för detta under en eftermiddag.

Kommunen har även infört ungdomsutvecklare, ett feriearbete eller timanställning för unga runt 16-18 år med syfte att utveckla kommunens verksamhet och öka ungas inflytande. Under sommaren 2024 anställdes två ungdomsutvecklare av Huvuduppdrag

Kommunledning. De intervjuade har bidragit till att samla in barns och ungas åsikter. I årsberättelsen 2023 för kommunfullmäktiges beredningar beskrivs att ungdomsutvecklare fått i uppdrag att genomföra undersökningar, intervjua andra ungdomar och fördjupa sig i beredningens enkätresultat från medborgardialog med barn och unga.

Enligt intervjuer sker ett arbete för delaktighet i verksamheterna, till exempel genomförs kontinuerliga klassråd och elevråd inom skolverksamheten. Vidare uppges att fullmäktigesberedning 1 tillsammans med UFM planerar att genomföra en elevrådsdag under hösten 2024.

Bedömning

Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?

Ja.

Vi bedömer att det finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser samt att dialog är en prioriterad fråga. Det finns exempel på att Ungdomsfullmäktiges önskemål har beaktats, även om återkopplingen kan utvecklas.

Vi uppmuntrar kommunstyrelsen att fortsätta utveckla sin grund för dialog och inflytande för barn och unga, särskilt att kontinuerligt inhämta barn och ungas synpunkter i alla åldersgrupper. Planering av dialoger med barn bör med fördel ingå i uppdateringen av policy och handbok rörande medborgardialoger. Barns perspektiv bör även övervägas vid bedömning av barnets bästa i beslutsprocesser.

Tillräcklig kunskap om barns rättigheter

Revisionsfråga 4: Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?

Artikel 42 i barnkonventionen fastslår att konventionsstaterna ska vidta lämpliga och aktiva åtgärder för att göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland både vuxna och barn.

Kunskap om barnets rättigheter och vad dessa innebär i praktiken är grundläggande för att kunna leva upp till barnkonventionen. Beslutsfattare och professioner som arbetar direkt eller indirekt med barn behöver därför ha kännedom om barnens rättigheter och hur dessa kan omsättas i praktiken. Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) betonar vikten av insatser för att stärka kunskapen om barnkonventionen. Arbetsgivare på kommunal nivå har ansvar för att erbjuda relevant och fortlöpande kompetensutveckling till berörda yrkesgrupper, som i sin tur har ansvar för att utveckla och behålla denna kunskap.

lakttagelser

En barnrättsutbildning anordnades i oktober 2023 av kommunens strateg för social hållbarhet inom Huvuduppdrag Samhälle. Utbildningen riktade sig till kommunens samtliga medarbetare, chefer och förtroendevalda. Deltagandet var frivilligt och totalt anmälde sig 38 personer. Enligt intervjuer var deltagarantalet lägre än önskat. Inga förtroendevalda och inga chefer inom Huvuduppdrag Kommunledning deltog. Anställda vid Huvuduppdrag Kommunledning har dock deltagit vid utbildningar tidigare år enligt uppgifter från förvaltningen.

Ett utbildningstillfälle i barnrätt planeras till oktober 2024 av strateg för social hållbarhet. Utbildningen är frivillig för tjänstepersoner, men samtliga är uppmanade att delta. Enligt en intervju har tidpunkten för utbildningstillfället valts för att passa in i chefernas schema och därmed möjliggöra ett ökat deltagande.

Vidare beskrivs i intervjuer att samtliga förtroendevalda erbjudits kortfattad information om barns rättigheter som en del av utbildning inför den nya mandatperioden.

I över tio år har medarbetare utbildats till barnrättsstrateger genom SKR:s fyradagars barnrättsutbildning. Under år 2024 har kommunen haft 24 utbildade barnrättsstrateger, men från oktober 2024 minskar antalet till 23 då den enda barnrättsstrategen inom Huvuduppdrag Kommunledning avslutar sin tjänst. Det finns ännu ingen plan för att utbilda en ny barnrättsstrateg inom Huvuduppdrag Kommunledning. Enligt intervjuer finns inte en systematik eller gemensam strategi för beslut om utbildning till barnrättsstrateg, till exempel för att säkerställa att alla huvuduppdrag har barnrättsstrateger. Istället utbildas barnrättsstrateger främst på initiativ av enskilda medarbetares eller chefers engagemang och bedömning.

Det finns ingen fastställd uppdragsbeskrivning av rollen som barnrättsstrateg eller dess nätverk. Enligt barnrättsnätverkets nulägesanalys från år 2024 föreslås nätverket syfta till att bland annat stödja barnrättsarbetet i kommunen, sprida kunskap och främja kollegialt lärande i alla verksamheter. Barnrättsnätverket har inte någon egen budget för att genomföra utbildningar i kommunen. Det har inte genomförts någon särskild utbildning på uppdrag av, eller för, kommunstyrelsen eller Huvuduppdrag Kommunledning under åren 2023 eller 2024. Huvuduppdrag Hälsa utbildar egna barnrättsstrateger enligt intervjuer.

Det har inte genomförts någon kartläggning av det nuvarande kunskapsläget i kommunorganisationen, vilka utbildningar som genomförts eller vilket behov av kompetens som finns. Intervjuer indikerar dock att det finns ett behov av kunskapshöjande insatser avseende barnkonventionen och dess tillämpning.

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av en plan för kompetensförsörjning för Ängelholms kommun 2023-2030, fastställd 2024-01-17 § 11. Planen behandlar inte frågan om specifika behov av utbildning.

Bedömning

Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?

Delvis.

En kommunövergripande utbildning har genomförts under 2023 och planeras för 2024. Antalet deltagare år 2023 har varit begränsat. Det finns därmed en risk att kompetensen avseende barnkonventionen i organisationen inte är tillräcklig.

Kommunstyrelsen har inte säkerställt en bedömning av vilka funktioner och styrelser/nämnder som behöver kompetenshöjande insatser. Vi anser att det finns en risk att förtroendevalda och anställda som inte arbetar direkt med barn inte är medvetna om relevansen av barnkonventionen för sitt uppdrag och därmed inte anmäler sig till utbildningstillfällena. Det saknas även systematik eller gemensam strategi för beslut om utbildning till barnrättsstrateg.

Det är positivt att ett flertal medarbetare utbildats till barnrättsstrateger och att kommunövergripande utbildning i barnkonventionen planerats för 2024.

Aktuell statistik om barn levnadsvillkor och situation i kommunen

Revisionsfråga 5: Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?

Aktuell och relevant kunskap om barns levnadsvillkor är nödvändig för att kunna fatta välgrundade beslut och prioritera åtgärder som rör barn. Detta framgår bland annat av FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 5 samt av Strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232). Kunskap kan samlas in genom både kvalitativa och kvantitativa kartläggningar och till exempel inkludera information om barnfamiljers ekonomiska förhållande, levnadsvillkor för barn i utsatta situationer, barns fysiska och psykiska hälsa, barns tillgång till kultur och möjligheter till eget skapande samt barns skolresultat. Barns egna åsikter är också en viktig kunskapskälla.

Av artikel 2 i barnkonventionen framgår att inget barn får diskrimineras. Kunskap om barns situation är avgörande för att kunna säkerställa att den rättigheten. Den insamlade kunskapen bör därför möjliggöra jämförelser mellan grupper av barn, till exempel utifrån olika bakgrundsfaktorer, kön eller mellan lokal och nationell nivå. Kunskapen om barns situation bör sedan användas som beslutsunderlag och grund för att utforma åtgärder.

lakttagelser

Ängelholms kommun har upprättat en bostadsförsörjningsplan 2024-2028, fastställd 2024-03-06 av kommunstyrelsen. Bostadsförsörjningsplanen inkluderar viss statistik och analys av levnadsvillkor och situationer för barn och unga inom områdena bostadstyper i kommunen och ensamkommande barn, samt även indirekt genom att behandla områden som trångboddhet och bostadsbrist.

Den tidigare Folkhälsoplanen 2014-2019 föreslog en årlig välfärdsredovisning till kommunstyrelsen med nyckeltal rörande folkhälsa. Med utgångspunkt i Folkhälsoplanen presenterades en Hållbarhetsrapport år 2017. Rapporten innehåller ett kapitel på tre sidor om barn och ungas livsvillkor i Ängelholms kommun, där statistik och analys presenterades för områden som barnfattigdom, barn och ungas upplevda levnadsförhållanden samt gymnasiebehörighet. Den senaste statistiken i rapporten är från år 2016.

Delårsbokslut för 2023 och 2024 samt årsredovisning för 2023 innehåller inga indikatorer eller statistik avseende barns levnadsvillkor och situation i kommunen.

Enligt intervjuer kan statistik ingå i arbetsprocessen för framtagande av beslutsförslag utan att kommunstyrelsen tar del av statistiken. Det beskrivs även att statistik, analyser och jämförelser kan ingå i arbetet för fullmäktigeberedningar.

Vi har inte tagit del av några belägg för att det har genomförts övergripande enkätundersökningar, såsom Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) Ungdomsenkät LUPP, de senaste åren. Vi har heller inte sett att kommunstyrelsen följt upp nämnders eventuella kvalitetsenkäter som berör barn.

Bedömning

Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?

Nej.

Vi kan inte verifiera att kommunstyrelsen tagit del av aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situationen i kommunen i tillräcklig omfattning. Vi bedömer att kommunstyrelsen har tagit del av ett fåtal nyckeltal genom bostadsförsörjningsplan 2024-2028. Statistiken som kommunstyrelsen tagit del av är begränsad till barns boendesituation. Vi bedömer inte heller att kommunstyrelsen analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation.

Kommunens ordinarie uppföljningsstrukturer, utifrån budgetdokument och andra gällande styrdokument, medför inte en redovisning eller analys av aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation.

Strukturerat och systematiskt följt upp barnrättsbaserat

Revisionsfråga 6: Har kommunstyrelsen strukturerat och systematiskt följt upp att kommunen arbetar barnrättsbaserat?

Beslutsfattare behöver systematiskt skaffa sig kunskap om hur barnets rättigheter tillgodoses. I Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) betonas att uppföljningar och utvärderingar av beslut och åtgärder som rör barn ska

göras utifrån ett barnrättsperspektiv, vilket innebär att de ska baseras på normer och principer från barnkonventionen.

Kommunstyrelsen har dessutom en uppsiktsplikt att följa hur arbetet med att förverkliga barns rättigheter genomförs, både i sin egen och i andra nämnders verksamhet.

lakttagelser

Kommunstyrelsen har inte gett uppdrag om en nulägesanalys eller uppföljning av barnrättsarbetet. Ett intern nulägesanalys av Ängelholms barnrättsarbete genomfördes år 2024 av samordnare för barnrättsnätverket, men den har inte redovisats för kommunstyrelsen. Nulägesanalysen redogör för pågående aktiviteter med mer eller mindre tydlig koppling till barnrättsarbete i respektive huvuduppdrag.

I kommunens årsredovisning och delårsbokslut för år 2023 finns ett avsnitt om hållbarhet som inkluderar social hållbarhet. Årsredovisningen för år 2023 beskriver att en föreläsning om barnrätt hölls under hösten och att planenheten tillsammans med hållbarhetsenheten ska integrera barnperspektivet i planprogrammet för Fridhem. Dessutom beskrivs att Ungdomsfullmäktige träffat kommunstyrelsens presidium och samarbetat i två beredningar.

Vi har inom ramen för granskningen gått igenom kommunstyrelsens protokoll för perioden januari 2023- augusti 2024. I kommunstyrelsens protokoll 2024-03-06 § 45 redogörs för att kommunfullmäktiges fasta beredning 1 i november 2023 lämnade sin rapport för utvecklingen av 'lokal demokrati' till kommunfullmäktige. I samband med detta beslutade kommunstyrelsen att godkänna arvudet till Ungdomsfullmäktige samt att hänföra frågan om finansiering från och med år 2025 till budgetberedningen. Kommunstyrelsen beslutade även 2024-01-17 §16 om Program kopplat till Agenda 2030 och vid sammanträdet i augusti § 169 beslutade Kommunstyrelsen om remissutskick för Hållbarhetsprogrammet 2025-2030.

Vi har inte utifrån vår protokollgranskning kunnat belägga att kommunstyrelsen har behandlat ärenden som rör uppföljning av arbetet som baseras på barnkonventionen och har heller inte utvärderat barnrättsarbetet och dess effekter.

Bedömning

Har kommunstyrelsen strukturerat och systematiskt följt upp att kommunen arbetar barnrättsbaserat?

Nej.

Bedömningen baseras på att det inte går att verifiera att kommunstyrelsen systematiskt och strukturerat har följt upp att styrelsens och nämndernas arbete är barnrättsbaserat. Viss uppföljning har skett i samband med uppföljning av hållbarhet i årsredovisningen, men ger inte en tydlig bild av styrelsens och nämndernas barnrättsarbete.

Vi ser positivt på att det pågår ett arbete med att ta fram ett hållbarhetsprogram som skulle kunna ge bättre förutsättningar för struktur för uppföljning och analys av barnrättsarbetet.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Ängelholms kommun genomfört en granskning. Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv inte bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Rekommendationer

Efter genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- säkerställ ett barnrättsperspektiv i centrala styrdokument och vidta åtgärder för att integrera ett barnrättsperspektiv i lednings- och styrprocesser,
- säkerställ ett tydligt uppdrag för barnrättsstrateger och synliggör det stöd de kan erbjuda,
- säkerställ rutiner och former för bedömning av barnets bästa, exempelvis genom stöd för barnkonsekvensanalyser, i beslutsprocesser,
- fortsätt utveckla former för barns och ungas rätt till delaktighet i beslutsprocesser som rör dem,
- säkerställ kontinuerlig kompetensutveckling utifrån en analys av behov och vilka funktioner, inklusive förtroendevalda, som bör stärka sina kunskaper om barnkonventionen och dess tillämpning,
- följ och analysera i större uträkning statistik som rör levnadsvillkor för barn i olika åldrar, och ta hänsyn till analysen vid beslut som rör barn
- följ systematiskt upp hur kommunstyrelsens och nämndernas verksamheter ansvarar och arbetar barnrättsbaserat

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns en tydlig styrning utifrån ett barnrättsperspektiv? (Fokus på mål, strategier samt resurser)	Nej De främsta styrdokument, såsom budgeten, saknar fokus på barns rättigheter och det finns inga andra styrdokument som specifikt klargör viljeinriktningen för att förverkliga barns rättigheter. Barnrättsnätverket och hållbarhetsenheten är resurser för barnrättsarbetet, men styrningen framstår som otydlig. Dessa resurser har inte heller initierats eller följts upp av kommunstyrelsen. Det är positivt att beslut fattats om att ta fram ett hållbarhetsprogram och kommunstyrelsen bör följa det fortsatta arbetet för att säkerställa att barnrättsperspektivet inkluderas.	
2. Finns tillförlitliga rutiner för att tillvarata barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser?	Nej Det saknas rutiner för att pröva barnets rättigheter i kommunstyrelsens arbets- och beslutsprocesser och det saknas vägledning eller stödmaterial för hur barnkonventionen ska beaktas. Avsaknaden av systematisk uppföljning innebär att det inte går att säkerställa att barnets bästa konsekvent beaktas i beslut. Barnkonventionen har inkluderats som ett perspektiv som omnämns i tjänsteutlåtandemallar, vilket är positivt. Det finns dock brister i genomförandet vilket indikerar att mallen i sig inte är tillräcklig.	
3. Finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser?	Ja Det finns former för dialog och inflytande för barn i beslutsprocesser, och dialog är en prioriterad fråga. Ungdomsfullmäktiges synpunkter har beaktats, men återkopplingen kan förbättras. Kommunstyrelsen bör fortsätta utveckla dialogen med barn i alla åldersgrupper.	

4. Har kommunstyrelsen säkerställt att det finns tillräcklig kunskap om barns rättigheter hos medarbetare och förtroendevalda?	Delvis En kommunövergripande utbildning i barnkonventionen genomfördes 2023 och planeras för 2024, men deltagarantalet har varit begränsat och chefer samt förtroendevalda har inte deltagit. Det finns en risk att kompetensen i barnkonventionen inte är tillräcklig inom organisationen. Det finns inte identifierat vilka funktioner som behöver kompetenshöjning. Dessutom saknas en systematisk strategi för beslut om utbildning till barnrättsstrateg. Det är dock positivt att medarbetare utbildats till barnrättsstrateger och att en kommunövergripande utbildning planeras för 2024.	
5. Har kommunstyrelsen följt och analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation i kommunen?	Nej Vi kan inte verifiera att kommunstyrelsen tagit del av aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situationen i kommunen i tillräcklig omfattning. Statistiken är begränsad till barns boendesituation. Vi bedömer inte heller att kommunstyrelsen analyserat aktuell statistik om barns levnadsvillkor och situation. Kommunens ordinarie uppföljningsstrukturer, utifrån budgetdokument och andra gällande styrdokument, medför inte en redovisning eller analys av aktuell statistik om barns levnadsvillkor.	
6. Har kommunstyrelsen strukturerat och systematiskt följt upp att kommunen arbetar barnrättsbaserat?	Nej Det går inte att verifiera att kommunstyrelsen systematiskt och strukturerat har följt upp att verksamheternas arbete är barnrättsbaserat. Viss uppföljning har skett i samband med uppföljning av hållbarhet i årsredovisningen, men ger inte en tydlig uppfattning av styrelsens och nämndernas barnrättsarbete.	

2024-10-16

Carl-Gustaf Folkesson

Anna Olsson Lindén

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Ängelholms kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2024-04-24. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.